

«ЧОРНІ ЛЕБЕДИ» АБО ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ПАНДЕМІЙ ДЛЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Ю. В. ФЕДОТОВА, канд. екон. наук, доц.,
в.о. зав. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Протягом двох останніх десятиліть набули поширення глобальні епідемії інфекційних хвороб – пандемії, які мають істотний вплив як на стан здоров'я населення, так і на економічний розвиток країн і регіонів світу.

Із січня 2009 року до серпня 2010 року значного розповсюдження набув вірус грипу А/Н1N1/09. Випадки захворювання були виявлені у Мексиці, Канаді та 11 країнах Європи. Було встановлено 4 рівень загрози пандемії, за якого підтверджується можливість передачі вірусу від людини до людини. За офіційною інформацією Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), кількість лабораторно підтверджених летальних випадків цього вірусу грипу становила більше 17,4 тисяч [1].

У серпні 2014 року ВООЗ оголосила про нову міжнародну надзвичайну ситуацію – спалах вірусу Еболи. Протягом 2014 – 2016 років у Гвінеї було зафіксовано 3811 випадків, з яких 2543 – летальні. У Ліберії показники були значно вищими: інфіковано 10675 осіб, 4809 з яких померли. У Сьєра-Леоне ці цифри сягнули відповідно 14124 та 3956 осіб [2]. У 2016 році було оголошено про закінчення пандемії, однак у квітні 2018 року у Демократичній Республіці Конго з'явилися нові випадки захворювання. Протягом 2015 – 2019 рр. інфікувалися понад 33 000 осіб, 15 000 випадків є летальними.

Початок 2020 року пов'язаний із масовим охопленням країн світу пандемією коронавірусу COVID-19. Станом на січень 2021 року виявлено 102 млн випадків зараження, 2,21 млн випадків є летальними [3].

Американський економіст Нассім Ніколам Талеб називає непередбачувані явища «чорними лебедями» і виділяє їх три характеристики [4]:

- 1) такі події аномальні за своєю природою, виникли в перше без очевидних для їх появи передумов;
- 2) ця подія здатна вплинути як на окремих індивідів, так і на хід розвитку всього людства;
- 3) люди схильні знаходити пост-фактумне пояснення тому, що відбулось, незважаючи на перше сприйняття цієї події як приємної або навпаки.

Одним із таких «чорних лебедів» є ймовірність пандемії.

Ґрунтовних досліджень набула пандемія грипу-іспанки 1918 – 1919 рр., яка призвела до серйозних економічних втрат. Залежність смертності від віку була подібна до англійської літери W, було виявлено два піки смертності: групою ризику були не лише діти та люди похилого віку, а й чоловіки працездатного віку – 18-40 років. Окрім відчутних соціальних втрат, виникли й економічні, серед яких: зменшення обсягу торгівлі на 40% (а за деякими джерелами ця цифра сягала 70%), зменшення видобутку вугілля на 70% тощо [5].

Для аналізу впливу пандемій на світову економіку слід їх співставити з наступними періодичними процесами: 1) 40-50-річними економічними циклами Миколи Кондратьєва, які ґрунтуються на зміні технологічних укладів; 2) 7-11-річними циклами Клемента Жюгляра, пов'язаними із коливаннями рівнів завантаження виробничих потужностей та інвестицій в основний капітал; 3) промисловим індексом Доу-Джонса, який відображає капіталізацію тридцяти найбільших американських компаній, діяльність яких сукупно визначає тренди світової економіки [5].

У 2020-2021 році завершується хвиля зниження п'ятого циклу Кондратьєва (рис. 1).

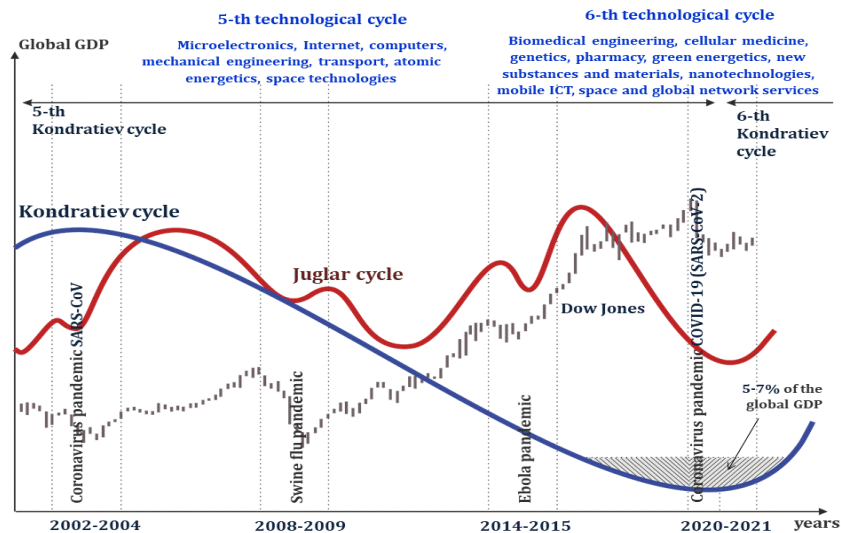

Рис. 1 – Вплив пандемій на розвиток суспільства [5]

Як можна побачити на рисунку 1, пандемії мають циклічний характер із періодом повторення, що дорівнює 5-6 років. Такі явища мають суттєвий вплив на світову економіку, призводячи до розриву економічних ланцюгів і гальмування на декілька місяців або навіть років у розвитку суспільства. Сьогодні можна зробити прогностичне судження, що спад світової економіки 2020 року є більш глибоким порівняно із згаданими попередніми пандеміями. Суттєвого занепаду слід чекати для більшості секторів виробництва, які ґрунтуються на технологіях 5 укладу.

Література:

1. Гриневич О. Й., Маркович І. Г. Грип H1N1: уроки пандемії. URL: <https://www.umj.com.ua/article/5705/grip-h1n1-uroki-pandemii> (дата звернення: 31.01.2021).
2. Як смертоносний вірус Еболи призвів до двох епідемій і зрештою виявився виліковним. URL: <https://tsn.ua/svit/ponad-10-tisyach-smertey-za-odin-rik-yak-smertonosniy-virus-eboli-prizviv-do-dvoh-epidemiy-i-zresh-toyu-viyaviv-sya-vilikovnim-1409904.html> (дата звернення: 31.01.2021).
3. COVID-19 Content Portal URL: <https://www.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6> (дата звернення: 31.01.2021).
4. Черные лебеди классического риск-менеджмента. URL: <https://medium.com/kyiv-school-of-economics -16798dbe83bd> (дата звернення: 31.01.2021).
5. Форсайт COVID-19. URL: <http://wdc.org.ua/uk/covid19-transformation-after-pandemic->

еигоре (дата звернення: 31.01.2021).